
Odkaz revolučních hnutí z let 1810 a 1910? Mexiko je dnes významnou obchodní a kulturní mocností

Tento rok slaví kromě Mexika dvousté výročí nezávislosti Chile, Venezuela, Kolumbie a Argentina. Mexiko slaví zároveň sté výročí Mexické revoluce – rok 2010 je tedy pro Mexiko velice významný. U příležitosti tohoto výročí přednesl 3. března J. E. José Luis Bernal, velvyslanec Mexika v ČR, na půdě Univerzity Karlovy přednášku, ze které vybíráme:

Při posuzování všech možných faktorů a souvislostí boje za nezávislost zemí jihoamerického kontinentu v mezinárodním i dobovém kontextu vyvstávají následující otázky:

- 1) Proč slavíme rok 1810, když víme, že formálně dovršení nezávislosti proběhlo až v roce 1821?
- 2) Kdo byli osídlenci nových zemí?
- 3) Jaký cíl sledovali povstalci, kteří bojovali za emancipaci, z pohledu politického a ekonomického a v rámci zastoupení společnosti?
- 4) Jaké vnitřní a mezinárodní faktory ovlivnily osvobozenecský boj a které další umožnily jeho vyvrcholení?

J. E. José Luis Bernal, velvyslanec Mexika v ČR

- 1) Proč 1810? Je zajímavé, že vzbuřenecké nálady se probudily najednou ve stejný rok: v Caracas (duben), Buenos Aires (květen), v Mexiku (15. 9.) a v Santiagu de Chile (18. 9.) i přes obrovské vzdálenosti a tehdejší omezenou možnost vzájemné informovanosti, neexistoval internet, ani telefony. Přitom záměr byl všude stejný – skoncovat se starým koloniálním systémem a vydobýt svobodu pro místní obyvatele a jejich právo vytvořit si vlastní - kreolský národ.
- 2) Kdo byl osvobozen? Území od San Franciska až po Patagonii obývalo 18 milionů lidí – 8 milionů domorodců, 1 milion černochů z Afriky, kteří byli přivezeni jako otroci, 4 miliony bělochů z Evropy, 5 milionů míšenců.
- 3) Kdo řídil osvobozenecský proces? Převážně kreolové, kteří hájili svá práva před koloniální nadvládou, a na jejichž úkor Evropané řešili své problémy a spláceli své dluhy pomocí stále dalších a dalších daní a poplatků.
- 4) Jaké faktory hrály roli v osvobozovacím procesu? Rozklad evropského imperiálního systému, 3 století koloniální nadvlády dosáhly svého vrcholu a místní obyvatelé vyspěli natolik, že byli schopni se sami ujmout vlády. Osvobozenecský boj se odehrával v měnícím se mezinárodním kontextu z přelomu 18. a 19. století, kdy se Anglie proměnila v námořní velmoc a začala nahrazovat Holandsko coby obchodní a finanční centrum; osvobození 13 kolonií, ze kterých se zformovaly Spojené státy americké v roce 1776, s vyspělou Ústavou z roku 1789, probudilo v kreolském

obyvatelstvu velké očekávání; dále inspirativní francouzská revoluce z roku 1789; vyhnání jezuitů ze Španělska (Miguel Hidalgo byl také Jezuita); vydání knihy „Království Nového Španělska“ od Alexandra Von Humboldta, které otevřelo oči jak Španělům, tak americkým koloniím o jejich obrovském bohatství; porážka španělské armády u Trafalgaru, čímž se hlavní transport amerického bohatství uskutečňoval prostřednictvím anglického loďstva, které tak začalo kontrolovat námořní cesty a ovlivňovat výstavbu infrastruktury pro převoz amerických surovin, ale i kontrolovat předávku zbraní různým osvobozenecským skupinám.

Posledním a definitivním momentem, který odstartoval povstalecké hnutí, byla napoleonská invaze do Španělska v roce 1807, s následnou abdikací španělské královské rodiny, což vzbudilo v koloniích otázky ohledně vlády: když není král ve Španělsku, jsme tedy volní? Na druhé straně stáli velkostatkáři, španělští velitelé a církev, kteří v Koloniích chtěli uchovat původní stav věcí. Všechny tyto zájmy se mísily a střetávaly, až došlo k vypuknutí opravdové války za nezávislost, která na jihoamerickém kontinentu probíhala mezi lety 1808 a 1821 (1822 v případě Brazílie). Hidalgo a Morelos v Mexiku, Bolívar a San Martín v Jižní Americe, to jsou nejznámější osobnosti povstaleckého hnutí. Ještě významnější bylo, dle mého názoru, formování územní organizace nových federálních států.

Po obnovení monarchie v roce 1814 se ustanovila konzervativní vláda podporovaná Vídní, která ještě prohloubila osvobozenecské nálady. Tak se dospělo až do roku 1821, kdy je konečně formálně prohlášena nezávislost. S tou se představila nová Amerika, tvořená svobodnými svrchovanými státy s novým politickým uspořádáním. Samozřejmě byli i tací, kteří chtěli zachovat staré uspořádání, které dříve tolik kritizovali, jen s tou obměnou, že teď by se síla a centralismus soustředil v jejich rukách. Osvobozenecské hnutí nezpůsobilo přerozdělení majetku a půdy, pouze se změnili vlastníci, což později vyústilo v revoluční hnutí.

Rozpory, tentokrát uvnitř nových států, vznikaly v průběhu celého 19. století při hledání nejlepší možné cesty, kterou by se měly nové národy ubírat. Vládu provázely věčné spory mezi konzervativci a liberály. Další ranou pro mladý svobodný národ byla prohra ve válce s USA, kdy Mexiko ztratilo více než polovinu svého tehdejšího území, kdy po odtržení Texasu přišlo Mexiko o území dnešní Kalifornie, Arizony, Utahu, Nového Mexika, Colorada a Nevady. To bylo za vlády Santa Anny, který soustředil moc do svých rukou. Jeho vláda však byla svržena díky reformistovi Benitu Juarezovi (liberál), který chtěl vytvořit z Mexika moderní a hrdý národ. Po Juarezovi nastoupil další liberální prezident Porfirio Díaz, který vládl v letech 1876-1910 a který používal nedemokratické metody, aby dosáhl ekonomických cílů a udržel se u moci. Do země přišly zahraniční investice; zemědělské obyvatelstvo začalo pracovat v průmyslu a vzniká nová, městská

střední třída, ale zároveň se prohlubuje rozdíl mezi nimi a vládoucí třídou. Zde vznikají zárodky mexické revoluce. Ta byla rozdělena dvěma směry – venkovským, který na jihu řídil Emiliano Zapata a na severu Pancho Villa, a městským, vedeným intelektuály, průmyslovými dělníky, střední třídou a buržoazií (Madero). Boj trval až do roku 1917, kdy byla dohodnuta Ústava. Mexická revoluce znamenala v podstatě znovu založení národa, při kterém zemřelo během deseti let střetů milion lidí, bylo silně zasaženo bohatství země, ale kdy Mexičané začali profilovat novou tvář své země.

zleva: Ing. Jan Kopecký, CSc., předseda České iberoamerické společnosti a bývalý velvyslanec v Argentině, Peru a Bolívii, J. E. José Luis Bernal, velvyslanec Mexika v ČR, Doc. RNDr. Bohumír Janský, CSc., Katedra fyzické geografie a geoekologie, PŘF UK

Mexiko současnosti je jedenáctou největší ekonomikou na světě, osmým největším vývozcem a osmou, pro turisty nejvíce přitažlivou zemí. Mexiko je obchodní velmocí, která uzavřela dohody o volném obchodu se 46 zeměmi, je členem NAFTA a strategickým partnerem EU. Mexiko je státem, který podporuje jednotu a soudržnost Jižní Ameriky a ze kterého pocházejí 3 držitelé Nobelových cen - za mír, za literaturu a za chemii. Dalším významným rozměrem revoluce, který přinesla do dnešních dní, je také její kulturní odkaz v literatuře, hudbě, poezii, ve filosofii i ve výtvarném umění.

Lucie Šenkýřová